

Ierse Terriër, Foxterriër en Kerry Blue Terriër

De Foxterriër, de Ierse Terriër en de Kerry Blue Terriër zijn eind 19^e en begin 20^{ste} eeuw als zorgvuldig vormgegeven ras tevoorschijn gekomen uit de vergaarbak van kleine honden die men sinds de 16^e eeuw vaak aanduidde als terriër. Zijn soortnaam ontleende de terriër aan het Franse woord voor aarde (*terre*), dat weer afgeleid is van het Latijnse *terra*. Door hun geringe grootte waren deze ‘aardhondjes’ namelijk in staat om de ondergrondse holen van vossen en dassen binnen te gaan.

Vertier

Voor de Engelsen was de jacht op vossen en dassen in de 18^e eeuw in de mode gekomen nadat door overbejaging in de 17^e eeuw vrijwel al het grote wild - wilde zwijnen, herten en wolven - was uitgeroeid. De elite vond vervolgens haar sportieve vertier in het te paard achtervolgen van vossen die werden opgejaagd door meutehonden. Om de vossen uit hun holen te krijgen, gebruikte men smal gebouwde, relatief kleine hondjes die ‘game’ waren: bereid om de vossen nietsontziend te lijf te gaan. Ze waren vaak *black and tan* met een kortharige of ruwharige vacht en hadden een vrij spits toelopende snoet. Rond 1800 ging men ook witte hondjes gebruiken, om ze gemakkelijker van de vos te kunnen onderscheiden.

3,3 Seconde per rat.

De naam terriër werd in de 19^e eeuw echter ook gebruikt voor hondjes die op het platteland en in steden huizen en boerderijen vrij van ratten en muizen moesten houden. Verder werden er - vaak uit kruisingen met bulldoggen - ‘terriërs’ gefokt om op te wedden bij zogenaamde *pitfights*. Hierbij werd een terriër in de ‘pit’ – een met schotten afgezet stuk vloer – gezet, samen met een groot aantal ratten. Er werd dan gewed over hoe snel een hond een bepaald aantal ratten kon doodbijten. Daarbij werden uiteraard records gevestigd die andere terriërs moesten proberen te breken. Zo beet een beroemde terriër, Billy, in 1822 100 forse ratten in zes minuten en dertien seconden dood. Een jaar later brak hij zijn eigen record door dit in vijf minuten en dertig seconden te doen; een gemiddelde van 3,3 seconden per rat. Pas in 1862 wist de terriër Jacko het record met twee seconden te verbeteren.

Nieuwe naam

Doordat hondententoonstellingen in de tweede helft van de 19^e eeuw steeds populairder werden, begonnen kynologen rond 1880 de alom tegenwoordige terriërs op basis van vachtsoort, grootte en type oren in te delen in aparte rassen met een rasstandaard. Daardoor veranderde het uiterlijk van diverse terriërs in korte tijd. In de tweede druk uit 1882 van het, in 1867 verschenen, *Book of the Dog* schrijft Stonehenge (pseudonym van John Henry Walsh): “*Since the first edition of this book was published, a considerable change has taken place in the type of several of the terrier family.*”

Vaak kregen bepaalde types daarbij een nieuwe naam. Zo werd de oude, als *black and tan* bekend staande, terriër nu de Manchester Terriër. De in Engeland als Witte Schotse Terriër

bekend staande hond werd tot de Ruwharige Fox Terriër omgedoopt. Al met al onderscheidde men in 1882 al veertien verschillende rasterriërs, naast de nodige *nondescript* terriërs: hondjes waarvan het niet duidelijk was waar men ze bij in moest delen.

Geen killers

Anders dan de terriërs die voor de *pitfights* werden gefokt, werden terriërs die voor de vossenjacht – *fox terriers* - gebruikt werden, niet gekruist met bulldoggen. Men wilde wel honden die fel waren, maar geen killers. Ze moesten de vos uit zijn hol drijven, niet hem daar ter plekke verscheuren. De naam Foxterriër sloeg oorspronkelijk alleen op het functionele gebruik: hondjes uitsluitend bestemd voor de vossenjacht. Rond 1820 waren er diverse – voornamelijk uit de adel afkomstige – fokkers, die hun eigen lijnen hadden met een tamelijke uniform uiterlijk. Zo waren er massieve, vierkant gebouwde foxterriërs met korte, dikke pootjes en een kort snuitje, maar ook foxterriërs die smal gebouwd waren, met langere dunne pootjes en een spitse snuit, waardoor ze meer op een Italiaans windhondje leken.

Fel

Toen men rond 1860 begon met foxterriërs speciaal voor de showring te fokken, ontstond er onenigheid over zowel uiterlijk als karakter. Er waren showfokkers die behoorlijk grote honden fokten die alles wat bewoog doodbeten. Stonehenge was echter van mening dat op het moment dat een terriër alleen gebruikt werd '*for killing and cat slaughter*', hij ophield een *fox terrier* te zijn. Traditionele fokkers hielden dan ook vast aan de functionele eisen: honden die wel *game*, maar geen killers waren; en bovendien klein genoeg om een vossenhol in te gaan – maximaal 30 cm hoog en 8 kilo zwaar.

Kefje

De hondjes hoefden niet hard te kunnen lopen: ze werden meestal te paard naar het vossenhol gebracht en daar losgelaten, zodat ze niet onnodig energie verspilden met het bijhouden van de grote foxhounds. Ze moesten voldoende gehard zijn om zowel uitputting als kou als slecht weer te kunnen verduren. Om die reden hadden de adellijke jagers een voorkeur voor gladharige hondjes, die men als het meest weerbestendig beschouwde. Verder moesten ze moedig genoeg zijn '*to face punishment, without showing unnecessary irritation*'. Ze mochten nooit op ratten losgelaten worden of die leren doodbijten, want dan leerden ze de verkeerde dingen. Ook was het een pluspunt als een terriër blafte als hij een vos lokaliseerde. Het was een doordringend, schel, hoog, pieperig kefje (*shrill and squeaky*) dat geen van de kynologen wat de klank betreft – in tegenstelling tot de fraai en muzikaal gevonden sonore huilblaf van de meutehonden - echt kon waarderen.

Forse prijzen

De gladharige Foxterriër werd al snel enorm populair als showhond. In 1868 werden er in Birmingham 62 foxterriërs geshowd: een dertiende deel van alle ingeschreven honden. In 1869 waren het er al 115: een zevende van alle honden. Hoewel de meeste oorspronkelijk voor de jacht gefokt waren door *huntsmen* die in dienst waren van adellijke heren, werd het goede 'rastype' al snel doorslaggevend bij de fokkerij. De meeste gladharige foxterriërs stammen dan ook af van een handjevol honden dat dankzij veel inteelt goed voldeed aan de rasstandaard en in de showring hoge ogen gooiden. Er werden door de elite forse prijzen betaald voor deze gladharige foxterriërs. Toen een van de fokkers van het eerste uur, Fred Burbidge, in 1892 overleed werden de honden uit zijn kennel per opbod verkocht. Voor 130 honden werd in totaal £1800 betaald. Voor een van de beste honden, Hunton Tartar, werd £135 betaald; in die tijd meer dan 2x het jaarsalaris van een butler.

Dorpshonden

In 1872 deed ook de ruw- of draadharige foxterriër zijn intrede op de hondenshows. Deze hondjes werden traditioneel de Schotse Witte Terriër genoemd, tot verbazing van menig kynoloog, omdat ze in Schotland helemaal niet voorkwamen. De meeste draadharen waren afkomstig uit de Noord-Engelse graafschappen Lancashire en Yorkshire en in mindere mate uit Wales. In tegenstelling tot de gladharige foxterriër waren de draadharen in het geheel niet in trek bij de elite. Er werden geen grote bedragen voor neergelegd. De draadharen waren veel meer de honden van de gewone man met weinig geld. Volgens Walter Glynn werden er daarom regelmatig goed lijkende dorpshonden als dekreu gebruikt, aangezien men geen geld had om dekgeduld voor een showreu te betalen. Dit zorgde er ook voor dat men het met de registratie in het stamboek niet zo nauw nam. Als een hond een beetje leek op een bepaalde reu, zei men gewoon dat die de vader was.

Schotland

De Ierse Terriër is net als de Fox een door de hondenshows in het leven geroepen ras. Voor 1875, toen het ras 'ontdekt' werd, had niemand in de hondenwereld ooit van Ierse terriërs gehoord. Er werd dan ook door Engelse kynologen verondersteld dat het hier om uit Schotland of Noord-Engeland afkomstige honden ging; iets waar de nationalistische Ieren natuurlijk niets van wilden weten. Men stelde dat Ierland al lang haar eigen inheemse terriërsoort had gehad. Het is zeker aannemelijk dat al eerder in de 19^e eeuw terriërs in Ierland rondgelopen hebben, die gebruikt werden voor de jacht op vossen, dassen en otters. Het is al even aannemelijk dat het hier oorspronkelijk uit Engeland afkomstige honden betreft.

Britse Rijk

Ierland maakte tot 1921 namelijk onderdeel uit van het Britse Rijk. Het land was verdeeld in grote landgoederen die in handen waren de Engelse aristocratie en de - overwegend protestantse - oud-Ierse landadel. Deze aristocraten – ook de Ierse - exploiteerden in de 18^e en

19^e eeuw hun grootgrondbezit overwegend vanuit Engeland, waar zij het grootste deel van de tijd woonden. Zij kwamen bij tijd en wijle naar het als achterlijk beschouwde Ierland om te jagen, waarbij zij vooral gebruik maakten van de speciale voor de jacht gefokte honden van de aristocratie, zoals greyhounds, setters, spaniels, en wellicht dus ook terriërs.

Groot

Met het populair worden van de hondenshows in het – door de Ierse gewone man gehate - ‘moederland’ Engeland kon Ierland natuurlijk niet achterblijven. Op de shows in Dublin werd daarom ook een aparte klasse opengesteld voor de uit Ierland afkomstige terriërs. Hier werden allerlei totaal verschillende honden geshowd in verschillende kleuren. Zo was Belle een erg grote grijze teef ‘*of the old sort*’. Banshee, die de kampioenstitel kreeg, was ook een grote teef en had een ‘*generous amount of bull in her*’. Toen echter in 1878 op instigatie van de Engelsman George Krehl de Ierse Terriër Club werd opgericht onder patronage van de Ierse aristocraat Viscount Castlerosse ging het snel met de creatie van een uniform ras.

Nationalistisch ideaalbeeld.

Daarbij werd het ras aangepast aan een nationalistisch ideaalbeeld. Het vermeende unieke Ierse karakter van het ras werd in alle opzichten benadrukt. Dat men een voorkeur ontwikkelde voor de rode vachtkleur is bijvoorbeeld niet toevallig. De kleur rood speelde een grote mythische en symbolische rol bij het Ierse verzet tegen de Engelsen en stond voor onafhankelijkheid. Ook werd door de eind 19^e eeuwse fokkers in alles onderstreept dat de Ierse Terriër absoluut geen rode (Engelse) foxterriër was. Hij jaagde immers, zonder te blaffen, bovengronds – en niet ondergronds - op meer dan alleen vossen: konijnen, dassen, ratten en otters. Hij kon goed uit de voeten in zowel het water als het moerassige land; iets wat hem bij de Engelsen de misprijzende algemene scheldnaam voor de Ieren, *bog-trotter* opleverde (letterlijk ‘moeras-draver’). Hij moest daardoor juist wat hoogpotiger en snel (*speedy*) zijn.

Dare-devil

Zijn moed zou de Ierse nationale geest weerspiegelen: *dashing, reckless ‘dare-devil’*. Hij vloog immers alles wat op vier poten rondliep en een bontvacht had aan, ongeacht de gevolgen. Ofwel hij doodde zijn tegenstander ofwel hij legde zelf het loodje. Er waren, zo vertelt Krehl, puppy’s van negen weken die al ratten doodbeten en vossen aanvielen. Maar ondanks deze felheid waren ze voor mensen uiterst lief en moest hij de eerste nog tegenkomen die iemand gebeten had. Dat maakte ze ook geschikt als huishond en als gezelschap voor vrouwen en kinderen. Ze waren trouw, intelligent en vrolijk. Hun levendigheid maakte ze tot aangenaam en vermakelijk gezelschap.

Verzet

Ondanks deze nationalistische propaganda voor de Ierse Terriër ontstond er rond 1920 behoefte aan een nieuw nationaal symbool. In het begin van de 20^e eeuw had het verzet van de Ieren tegen de Britse overheersing steeds fellere en gewelddadigere vormen aangenomen. Dit nationalistische verzet leidde tot onafhankelijk zelfbestuur in 1921, al duurde het tot 1949 eer de Ierse Republiek een soevereine staat werd. Waarschijnlijk werd de rode Ierse Terriër tegen die tijd teveel geassocieerd met de door de opstandelingen gehate protestante, Engels georiënteerde Ierse aristocratie, die in Noord-Ierland overleed was gebleven. (Noord-Ierland maakt nog steeds deel uit van Groot-Brittannië).

Michael Collins

Bij hondenrassen ging de nationale aandacht nu vooral uit naar de Kerry Blue Terriër (oorspronkelijk Irish Blue Terriër genoemd), die een soort nationaal symbool werd van de gewone man doordat een nationale verzetsheld en politiek leider, Michael Collins, er een bezat en ook showde. Deze Kerry Blue had de betekenisvolle naam 'Convict 224', ter herinnering aan de tijd die Collins na de neergeslagen Ierse Paasopstand in 1916 in de gevangenis doorbracht. De Kerry Blue werd daarmee ook een beetje een hond voor macho's. Collins, die een fanatiek liefhebber was, propageerde de Kerry Blue als nationaal symbool en gaf deze aan tal van vrienden cadeau.

Politiek

Hoezeer de politiek met de Kerry Blue verweven was, blijkt uit de namen die diverse showhonden droegen: 'Munster Fusilier', 'Trosky', 'Markievicz' en 'Dawn of Freedom'. Deze lieten weinig te raden over de politieke voorkeur van de eigenaar over. De Dublin Irish Blue Club, waartoe Collins behoorde, stond ook aan het begin van Ierse Kennel Club, die begin 1922 werd opgericht en zo brak met de Engelse Kennel Club die tot dan toe alle hondenevenementen in Ierland had georganiseerd.

Ook de mythes over de oorsprong van het ras laten zien hoezeer de liefhebbers een afkeer hadden van de Engels-Ierse elite en hun honden, en daar vooral niets mee te maken wilden hebben. Zo zouden de Kerry Blues afstammen van een zwarte, na een schipbreuk aangespoelde Spaanse hond. Ook werd verteld dat, toen de Ierse upperclass de Ierse Wolfshond fokte om mee te jagen, de arme, onderdrukte boeren de Kerry Blue fokten om mee te stropen.

Cabin cur

De Ierse boeren en landarbeiders in de 19^e en begin 20^{ste} eeuw waren arm en leefden nauwelijks boven het minimale bestaansniveau. Ze hadden vaak kleine honden, die bekend stonden als de *cabin cur*: 'de bastaardhonden die bij de mensen in hutten woonden'. Deze honden kondigden bezoek aan, hielpen bij het verweiden van eventueel aanwezig vee,

ruimden ratten en muizen op en vergezelden hun baas op strooptochten om het schamele dagelijkse maal, dat bestond uit aardappels, aan te vullen met wat konijn. De Engelsen, die de gewone Ieren - mede door hun stroperij - beschouwden als een onbetrouwbaar en diefachtig volkje, hadden geen goed woord over voor deze honden. Ze waren blafferig en laf. Waar in Engeland – *a comparatively honest and justice-loving land* – de honden blaften tegen dieven, blaften in Ierland de honden tegen de politie, zo meldde de Times in 1864.

Hondengevechten

Of de Kerry Blue afstamt van dergelijke *cabin curs* is niet duidelijk. Hij week echter door zijn bouw, grootte en langere, zachte, warrelige vacht duidelijk af van de Engelse en Ierse Terriërs met hun harde vachten. Zijn terriër-uiteindelijk kreeg hij vooral door hem in model te trimmen en te knippen. Het is zeer waarschijnlijk dat de oorspronkelijke Kerry Blue vooral gefokt is om op te wedden bij de illegale hondengevechten, waarbij arme sloebers hun weinige geld vergokten en verzopen om de dagelijkse ellende even te vergeten.

Dit is af te leiden uit een verslag uit 1926 van Henry Fottrell, de latere voorzitter van de Ierse Kennel Club. De Ierse Kennel Club besloot namelijk als snel dat hun 'Nationale Ras' geen gedegenererde showhond (*degenerate show dog*) mocht worden. Niets ten nadele van de Ierse Terrier of de Fox Terrier, zei de toch wel wat elitaire Fottrell, maar de meeste honden van die rassen waren niet meer bruikbaar voor de jacht. Daarom was besloten Irish Blue Field Trials te gaan houden.

Irish Blue Field Trials

Hoe die Field Trials gehouden moesten worden, zegt Fottrell, was onderwerp van discussie. Er waren mannen die de bereidheid om wild te doden (*dead gameness*) wilden testen door hondengevechten te houden. Fottrell stelde dat dit niet alleen onwettig was, maar ook wreed – wat hem niet in dank werd afgenomen. Er werden vervolgens twee Field Trials testen ontworpen. Bij de *An Teastas Beag* (de kleine test) moesten de honden jagen op in het veld losgelaten ratten en konijnen. Bij de *An Teastas Mor* (de grote test) moesten ze het opnemen tegen een das; verder moesten ze konijnen in de dekking opsporen en jagen op ratten die in een vijver werden gegooid om te zien of de honden jagen en zwemmen konden combineren.

Nuttig

An Teastas Beag was volgens Fottrell om twee redenen nuttig. Het was een goede voorselectie voor de grote test, waaraan minder honden konden deelnemen. Maar vooral kon je er de Kerry Blues die afstamden van Bull Terriërs mee elimineren, aangezien die, door hun beperkte 'neusgebruik', niet goed geleerd kon worden om wild op te sporen.

Dat de zo voor de Kerry Blue fokkerij geselecteerde honden eigenlijk ook geen jachthonden waren, maar vechthonden, blijkt uit een opmerking die Fottrell eerder in zijn verslag maakt. Het viel namelijk in het geheel niet mee om met een stel Kerry Blues op jacht te gaan: ze

waren dusdanig temperamentvol dat ze elkaar gemakkelijk aanvlogen als hen niet speciaal geleerd werd om te jagen en met andere honden om te gaan. (*Unfortunately owing to the highly strung nature of our Blues they are prone to quarrel unless taught to hunt and mix with other dogs*).

Intrigerende mix

De Kerry Blue kon zich, volgens de in 1948 schrijvende Augustine Flynn, ook uitstekend zelf vermaken. Hij was intelligent en speels. Hij kon altijd wel iets bedenken waardoor hij een enorme kick kreeg (*a tremendous kick*). Voor mensen was hij trouw en lief, vooral voor kinderen, waarover hij zich op bijna gênante wijze kon ontfermen (*become almost embarrassingly possessive*). Zijn eigenzinnigheid maakte het nodig dat de Kerry Blue als jonge hond een *firm, understanding training* onderging. Als dat gebeurde vormde hij de intrigerende mix van welwillendheid (*benevolence*) en woestheid (*ferocity*) die er voor zorgde dat zijn eigenaar voor eeuwig verknocht raakte aan het ras.







The Legendary boxer Gene Tunney with his 3 Kerry Blue Terriers.



"Ch Sporter – owned by the great Irish Terrier enthusiast George R Krohl, this dog won several prizes at the end of the 19th century. It was exhibited in Ireland and won at Dublin, Londonderry, and other Irish shows. The dog was at one time owned by Messrs Despard and Graham."



